

MAAK GRIJS GROENER

STAP VOOR STAP

Stel je voor ...

... wat voor seizoen het ook is, jij geniet van een – in ieder seizoen-veranderende tuin. **Zonder daar veel voor te doen.** In het voorjaar en de zomer, als alles bloeit en de temperatuur aangenaam is, kun je er heerlijk toeven. Misschien nog wel meer in periodes waarin het heet en droog is; dan vind je er verkoeling. Er is geen wateroverlast want jouw tuin zonder tegels kan de hoosbuien goed opvangen. Jouw tuin is **voorbereid op de toekomst!** Je laat de natuur haar gang gaan, waardoor vogels en vlinders jouw tuin weten te vinden én jij **alle tijd** hebt om van je tuin te **genieten**. Daar word je toch blij van? Wil jij dat ook?

De Klimaatmaat helpt groen doen

✓ Laat je inspireren

Kijk op www.klimaatmaatdelft.nl voor klimaatbestendige voorbeeldtuinen of ontdek de mogelijkheden via de klimaatroute in de tuinen van De Papaver.

✓ Laat je informeren/adviseren

Geen idee wat voor planten je moet kiezen of hoe je je water in je tuin kunt opvangen? De Klimaatmaat organiseert informatie/adviesmomenten en biedt informatie via folders en www.klimaatmaatdelft.nl.

✓ Hulp nodig bij herinrichting of ontwerp?

De Klimaatmaat brengt jou in contact met een lokale hovenier, organiseert regelmatig schetsontwerpsessies en de workshop 'Een levende tuin maak je zelf'.

✓ Hulp bij onttregelen en afvoer tegels

Lukt onttregelen jou niet? Het Tegelwipteam helpt jou met het verwijderen van de tegels. Ruil jouw tegels om voor gratis plantjes tijdens het NK-Tegelwippen. Van 21 maart t/m 31 oktober organiseert De Klimaatmaat de actie 'Tegel eruit, plant erin'.

✓ Overige praktische hulp

De vrijwilligers van De Klimaatmaat helpen bij (kleine) tuinklussen, het installeren van regentonnen en het afkoppelen van regenpijpen.

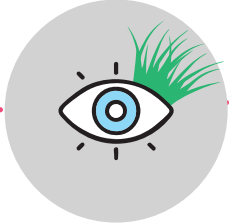
✓ Profiteer van collectieve inkoop

Met je burens vergroenen? De Klimaatmaat verzorgt collectieve inkoop voor groendaken en regentonnen en bemiddelt bij subsidieaanvragen. Doe het samen!

VAN GRIJS NAAR GROEN

1

Wensen bepalen

Kijk eens goed rond in je eigen tuin. Waarvoor wil jij je tuin gebruiken? Aan welke eisen moet je tuin voldoen? Zijn al die tegels wel echt nodig? Kijk waar je tegels kunt verwijderen. Geen tuin? Denk aan het aanleggen van een geveltuin!

Vuistregel: 40-60

Hou bij de (her)inrichting van de tuin de regel 40-60 aan: maximaal 40% verharding en minimaal 60% groen voor een natuurlijke en weerbare tuin. Verwijder de tegels overal waar je niet loopt of rijdt. Natuurlijk wil je ook ergens zitten, heb je een speelplek en/of plek voor je fiets, klike of auto nodig. Kijk of dat van waterdoorlatend materiaal kan (staptegels, grind, split, grasbeton, houtsnippers, vlonders of meer plantaardig: perzikstenen, abrikoospitten of hazelnootdoppen e.d.).

Laat het groeien

Je kunt natuurlijk kiezen voor een totale tuin make-over maar de meeste mensen laten hun tuin beetje bij beetje groeien. Kijk wat je wilt en kunt veranderen en begin! Durf te experimenteren. Zelf bij de meeste geroutineerde tuinder gaat er wel eens een plantje dood. Probeer dingen uit en gaandeweg creëer je met plezier én trots je eigen paradijsje.

GROENTIP

Hergebruik de tegels en het zand

- Tegels kun je (deels) hergebruiken door er een randje van te maken voor je geveltuin of denk aan een stapelmuur of kruidenspiraal voor meer groen en biodiversiteit. Online vind je nog veel meer ideeën voor het hergebruiken.
- Zand dat onder de tegels ligt, hoef je niet af te voeren, wat een hoop gedoe scheelt. Zand kun je hergebruiken op de plekken waar je gaat planten. Meng de bovenste 15 cm met compost en/of tuinaarde of gebruik het voor het ophogen van een border.

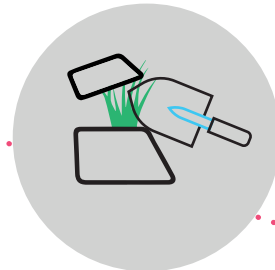
GROENTIP

Onttegel

Stroop je mouwen op, pak een schep of lange schroevendraaier en wip die tegel eruit! Als er een begin is, gaat het daarna makkelijker. Hoe?

- Zoek een tegel waar al een hoekje van af is, of tik dat eraf. Of speur naar een plek waar de voeg net wat breder is, of kijk of er een rand is waar je makkelijk kunt beginnen met tegelwippen.
- Zet de spade rechtop in de voeg of plaats een koevoet of een ijzeren staaf/schroevendraaier in het hoekje. Beweeg op en neer tot de tegel omhoog komt.
- Je kunt nu één voor één de tegels eruit scheppen. Let op je rug!

2

3

Vergroen

Waar wil je meer groen? Denk ook aan verticaal groen zoals hagen, bomen*, begroeide pergola's en groene gevels. Of groen op je dak! En wat dacht je van eten uit eigen tuin? Wat voor groen kies je dan? Met het juiste groen heb je het meeste profijt: jouw tuin kan dan beter hoosbuien opvangen en periodes van hitte aan en tegelijkertijd draag je bij aan de biodiversiteit.

Enkele vuistregels:

- Kijk naar de ligging van de plek waar je wilt vergroenen. Licht deze in de zon, schaduw of half-schaduw?
- Kies planten die het goed doen op jouw grondsoort. De juiste plant op de juiste plek is belangrijk om succes te garanderen (zie groentip: Hulp bij plantenkeuze).
- Varieer, zorg dat er elk seizoen iets bloeiends is en volg de bijenboog zodat er het hele jaar voedsel is voor bijen en vlinders (zie groentip: Hulp bij plantenkeuze).
- Om onkruid tegen te gaan kun je bodembedekkers gebruiken.
- Werk met lokale en biologisch geteelde planten want deze groeien beter en zijn sterker.
- Het najaar is een goede tijd om vaste planten en bomen aan te planten.

* Een boom = 8 airco's

Een (grote) boom heeft hetzelfde effect als acht airco's. Door het wortelstelsel kan een boom veel water opvangen en bomen zijn een must voor meer biodiversiteit, oftewel vlinders, bijen en vogels.

Gratis planten

Het klinkt te mooi om waar te zijn. Gratis planten. Kan dat? Jazeker! Denk aan plantenruilbeurzen, de verschillende plantenbibliotheken in Delft, vraag ervaren tuiniers naar plantjes of zaden of doe een oproep via speciale groepen op social media zoals de Moestuin weggeefhoek, Gratis planten regio 015, Plantenbië Delft e.d.

GROENTIP

GROENTIP

Hulp bij plantenkeuze

- Welke planten zijn geschikt voor de beoogde plek? Raadpleeg de plantenzieker van Velt.
- Zorg dat er het hele jaar door voedsel voor bijen en vlinders is. Volg de Bijenboog.
- Koop vooraf samengestelde borderpakketten, bijvoorbeeld bij Sprinklr.co, Vogelbeschermingsshop.nl, Bijenlint-shop.nl, IVN (moestuin pakketten).
- Kom langs bij Duurzaamheidscentrum De Papaver (ook voor biologische planten en zaden).

4

Vang regenwater op

Het vervangen van tegels voor groen of waterdoorlatende verharding helpt al om regenwater sneller de grond in te laten zakken. Om bij hoosbuien het riool te ontzien en water op te vangen voor gebruik in drogere periodes kun je ook denken aan een regenton, een regenschutting, infiltratiekragen of zelfs een watertank. Ontlast het riool door je regenpijp af te koppelen en regenwater vertraagd af te voeren. Door hoogtevverschillen in je tuin te maken, uitlopend bijvoorbeeld in een kleine vijver. Of leg een groendak aan.

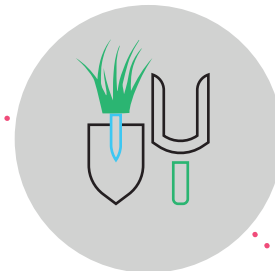
GROENTIP

Gluren bij de burens

Wat het bij de burens goed doet, zal het bij jou ook goed doen! Het uitkiezen van de juiste beplanting is vaak best moeilijk. Maar als je een rondje door de buurt loopt, zie je precies wat er allemaal uitbundig en goed groeit op de desbetreffende grondsoort en dat kun je prima als maatstaf nemen voor de keuze van planten voor jouw eigen tuin.

5

Onderhoud

Een groene en klimaatbestendige tuin is een 'luie tuin': het mag een beetje een rommeltje zijn. Als de bodem bedekt is met bladeren of maaisel (mulch) en/of bodembedekkers, hoef je niet vaak onkruid te wieden. Zorg er wel voor dat je onkruid dat zich snel en gemakkelijk uitzaait regelmatig weghaalt. Daar kan je een eenvoudige routine in je dagelijkse ritme van maken. Maai je gras niet te vaak: zo komen er mooie bloempjes zoals madeliefjes en brunel in. Je kunt ook een paadje in je gras maaien en de rest van het gras tot zo'n 10cm laten groeien. Door regenwater naar lager gelegen plekken in de tuin te laten stromen, hoef je gras en borders ook minder vaak te sproeien. Dat scheelt een hoop tijd én drinkwater dat in tijden van droogte schaars is.

GROENTIP

samen met de burens

Ga samen met je burens aan de slag. Dat is wel zo gezellig én je zult zien dat er samen meer kennis en vaardigheden zijn waardoor je elkaar kunt helpen. Dat geeft energie!

GROENTIP

Check je Klimaatlabel

Bereken het klimaatlabel van jouw tuin en zie wat je - nog meer - kunt doen om je tuin klimaat-, water- en natuurvriendelijk te maken. Hoe scoort jouw tuin?

We doen weer mee!

2023 NK
TEGELWIPPEN

en nu ... natuurlijk genieten!

Maak andere keuzes in je tuin en geniet van de voordelen!

Door andere keuzes te maken wordt jouw tuin een (nog) fijnere plek. Is je tuin zomers te heet om er lekker te vertoeven? Kies dan voor meer groen om je heen en houd daarmee de temperatuur aangenaam. Een tuin die voor tweederde uit groen bestaat kan ook beter regenwater opvangen (gratis water voor je plantjes!). Wil je planten aanschaffen? Kies dan voor inheemse biologische en vruchtdragende planten. Zo zorg je ervoor dat ook vogels, vlinders en bijen zich in jouw tuin thuisvoelen!

Klimaatverandering gaat sneller dan verwacht en steden zijn de laatste decennia enorm versteend geraakt. Dit zien we ook in Delft. Hierdoor hebben we het veel warmer in de zomer en last van langere periodes van droogte.

Meer informatie

Voor meer informatie, vragen of ondersteuning neem contact op met De Klimaatmaat of met een van onze samenwerkingspartners

www.Klimaatmaatdelft.nl
contact@klimaatmaatdelft.nl
Volg ons:

Samenwerkingspartners

Vergroenen helpt om hoosbuien beter op te vangen en hitte beter aan te kunnen. En van meer groene tuinen wordt je buurt een stuk gezelliger en het leven in jouw Delft een stuk aangenamer.

Meer dan 50% van de grond in Delft is particulier bezit. Samen kunnen we een verschil maken en zorgen voor maar liefst 80.000m² (16 voetbalvelden) meer groen.

Doe mee: haal tegels uit je tuin en plant er groen voor terug!